

Okul Öncesi Dönemde Uygulanan Sanat Etkinliklerinde Tasarım Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi¹

Analysis Of The Teacher's Opinions About The Design Process In The Art Activities In Preschool

Okul Öncesi Öğretmeni Ayla İŞLER

Cumhuriyet Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi, Sivas/Türkiye
Orcid İd: 0000-0001-7545-2317

Arş. Gör. Dr. Ayşe KARABEY TEKİN

Cumhuriyet Üniversitesi Mimarlık Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Heykel Bölümü, Sivas/Türkiye
Orcid İd: 0000-0003-1808-9480

ÖZET

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin, çocukları sanatla buluşturdukları etkinlikleri hazırlarken nasıl bir tasarım sürecine yer verdiklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çocukların sanat ile ilk karşılaşmalarında etkin rol üstlenen öğretmenlerin çocukların sanatsal farkındalıklarının geliştirilmesi adına sınıf içi sanat etkinlikleri uygulamaları, çocukların sanatı deneyimlemesi, yaratıcı düşünceyi geliştirmesi ve estetik bakış açısı kazanabilmeleri açısından önemlidir. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama kullanılarak yapılmış olan araştırmanın çalışma grubu Sivas il merkezindeki devlet okullarında görev yapan 27 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerini yansıtan genel bilgi formu ve öğretmenlerin sanatsal uygulamalarına ilişkin tasarım süreci ile ilgili görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda; okul öncesi öğretmenleri sanat etkinliklerinin uygulanması hususunda çocuklara zekâ gelişimi, yaratıcılık, estetik bakış açısı ve kendilerini ifade edebilme gibi kazanımlar sağladığı için gerekli gördüklerini, uygulamalarında kesme, katlama, yapıştırma, yoğurma ve her türlü boyama tekniklerini kullandıklarını, tasarımlarının çıkış noktasını çocukların yaş grupları, ihtiyaçları, ilgileri ve planda yer alan kazanım ve kavramların oluşturduğunu, tasarım için kullandıkları malzemelerin sağlıklı, doğal, ekonomik, atık malzeme ve dikkat çekici olmasına özen gösterdiklerini, tasarımların uygulanabilirliğini çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları, hazırbulunuşluk düzeyleri ve yaratıcılıklarının belirlediğini ifade etmiş ve tasarımların özgünlüğü aşamasında da Çocukların yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürünler ortaya çıkarmalarına fırsat tanınması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, sanat etkinlikleri, tasarım süreci, öğretmen görüşleri

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the opinions of preschool teachers regarding what kind of design process they used while preparing activities where they bring children together with art. It is important for teachers, who take an active role in children's first encounters with art, to practice in-class art activities in order to improve children's artistic awareness, children to experience art, develop creative thinking, and gain an aesthetic perspective. This research was conducted using descriptive analysis, one of the qualitative research methods. The study group of the research was selected from the purposeful sampling types using the easily accessible situation sampling method. The study group consists of 27 preschool teachers working in state schools in Sivas city center. As a data collection tool, a general information form including the demographic characteristics of preschool teachers and a semi-structured interview form

¹ Bu makale (4th International Symposium of Education and Values) (24-26 December 2020) 4. Uluslararası Eğitim ve Değerler Sempozyumunda (24-26 Aralık 2020) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

was used to examine teachers' opinions about the design process regarding their artistic practices. As a result of the research; Preschool teachers consider it necessary to provide children with gains such as intelligence development, creativity, aesthetic perspective and self-expression in the implementation of art activities, they use cutting, folding, gluing, kneading and all kinds of painting techniques in their practice, the starting point of their designs is the age groups and needs of children. stated that their interests and the acquisitions and concepts included in the plan are formed, they take care that the materials they use for design are healthy, natural, economical, waste materials and remarkable, that the applicability of designs is determined by children's development characteristics, individual differences, readiness levels and creativity, and at the stage of originality of the designs. They also expressed their views on providing opportunities for children to create original products by using their creativity.

Keywords: Preschool, art activities, design process, teachers' opinions

1.GİRİŞ

Günümüzde herhangi bir iletişim aracı açıldığında sanata dair ayrılmış bölümlerle karşılaşmak kaçınılmazdır. insanlığın varoluşundan bu güne dek sanat hayatın her alanında varlığını göstermiştir. Herhangi bir gösteride, sergide, romanda, öyküde veya mimari bir yapıda varlığını kanıtlar niteliktedir.

Sanatı yaşam içindeki varlığı ile tanımlayabilmek için herşeyden önce onu güzelin gösterilmesi olarak görmekten vazgeçip onun yaşam içerisindeki tüm duygular için vazgeçilmezliğini farketmektir. Önemli olan oluşan bu farkındalık ile sanatın insanları bir araya getirmesinin, birleştirici gücü eşliğinde sanat ve hayat birlikteliği bağına vurgu yapmasıdır. “*Sanat bir başkasının yansıttığı duyguları görerek ya da duyarak algılayan birinin, bu duyguların aynısını yaşaması temeline dayanan bir etkinliktir*” (Tolstoy, 2012: 49).

İnsanların çevrelerinde edindiği kavramlar ve imgelerin betimlenmesi, farkındalıkların izleyicilere görünür kılınması içgüdüsel olarak insan doğasının bir gereğidir. Dolayısıyla çocukluktan başlayan bu söz konusu yaratıcılık yeteneği artistik eylemlere dönüşerek süreç içinde sanatsal anlatım diline dönüşmektedir. Bu bağlamda sanat eğitimi kendine özgü kurallarıyla çocukluk döneminde filizlenmeye başlar.

“*Sanat eğitimi, bireyin tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşma çabasını esas alır*” (Artut, 2004: 91).

Sanat eğitimi insanlara özgür anlatım olanakları sunarken dengeli bir yaşam alanı oluşturma çabası güder bu anlamda genel eğitimin önemli bir parçası olarak kabul görmektedir. Deneysel olarak düşünülen sanat eğitimi algılama ve düşünce ürünlerini yansıtmaya yetisini kapsar bu yetinin kazanılması, gelişim sürecinde olan çocukların eğitim süreci içinde yaratıcılıklarını kullanan ve üretmeyi seven mutlu çocuklar olarak yetişmesini sağlamaktır. Sanat eğitimi çocukların öz gelişimlerini ifade etmelerinde ve çocukların içinde yaşadıkları toplumu anlayabilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini ve insanlarla iletişim kurabilmelerini kapsamaktadır (Zimmerman ve Zimmerman'dan aktaran, ulutaş ersoy, 2004).

Çocuklar, sanatsal etkinlikler aracılığıyla hayal güçlerini geliştirerek kendilerini ifade etme yollarını keşfederler. Erken çocukluk eğitimi içerisinde sanat eğitimi çocukları eğlendirirken aynı zamanda her alna yönelik eğitim veren etkinliklerin başında gelmektedir.

Bu eğitimin ilk olarak başladığı dönem olan okul öncesi eğitim dönemi çocukların gelişimlerini destekleyen, temel güven duygusu kazandıracak, öz denetime sahip yaratıcı bireyler yetiştirmek için tasarlanmaktadır. Bu tasarı için bazı ilkelre vurgu yapılmaktadır.

- Her çocuğun farklı bireyler olması
- Yaşamın temelinin okul öncesi dönem olması

- Çocuğun gelişim süreçlerinde özel alıcı dönemlerin varlığının önemi
- Eğitim süreci içinde çocuğun gereksinimlerine duyarlı olunması gerekliliği.
- Gelişimin bütün yönlerinin bir biri ile ilişkili olması sebebi ile eğitim süresince çocuğun bütünlüğü göz önünde bulunmalıdır.
- Öğrenme eylemi, çocuğun sahip olduğu bilgilerden yola çıkılarak gerçekleştirilmelidir.
- Eğitim süreci çocuğun kendini tanımasını ve kişiliğini yönetmesini sağlamalıdır.
- Öğrenme eylemi içinde çocuğun en etkin öğrenme yöntemlerinden biri olan oyun, kullanılmalıdır.
- Çocuğun çevresindeki her yaş gurubu ile kurduğu ilişki önemlidir.
- Sağlıklı toplumlar oluşması için, bireylerin duygu ve tutumları önemlidir.
- Çocuk eğitiminde birbiri ile iç içe olan çevre, kalıtım ve bilgi önemli etkenlerin başında gelmektedir. (Oktay'dan aktaran, Öztürk, 2019).

Bu ilkeler göz önünde bulundurulduğunda Okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinlikleri çocuklara yaratıcı düşünmeyi öğrenmelerine, kendilerini ifade edebilmelerine ve özgüvenlerinin gelişmesinde katkı sağlar. Sanat etkinlikleri grup çalışması, problem çözme, kendilerini ifade edebilme ve motivasyon gibi temel becerilerin kazanılmasında önemli rol oynarken aynı zamanda çocukların empati kurabilmelerini, disiplinli çalışabilmelerini ve sorumluluk becerilerini edinebilmelerini sağlar.

Çocukların hızla gelişim gösterdikleri okul öncesi dönemde öğretmenlerin tasarladıkları sanat etkinlikleri onların hem sanatsal bakış açılarını geliştirmeye yönelik hemde birbirleriyle iletişim kurma imkânı verebilecek nitelikte olarak aktif katılımları sağlandığı takdirde onların gelişimlerine katkı sağlayarak farklı bakış açıları kazandıracaktır. Etkinliklerde kullanılacak her bir konu ve bu konuları şekillendirecek her materyal çocukların kendilerini ve çevrelerini keşfetmelerini sağlayarak öğrenme eylemini heyecanlı kılacaktır. Çocukların sanatı içselleştirmeleri, sınıf içi sanat uygulamalarında sanatı deneyimleyerek gündelik yaşamdan sanatsal yönleri keşfetmeleri ile keyifli bir hal alacaktır. Bu süreç içinde yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürünler ortaya koymaları, görebildiklerini, duyabildiklerini ve dokunabildiklerini duyumsayarak ürünler ortaya çıkarabilmeleri için sınıf ortamı onlar için bulunmaz bir fırsat oluşturmaktadır. Yaratıcılık kavramının tanımı, bilinenlerden yeni tasarımlar oluşturmak, özgünlüğe ulaşmak, daha önce kurulmamış ilişkiler arasındaki ilişkilerin farkına varılarak yeni düşünceler içinde özgün fikir ve ürünler ortaya koymaktır (Bozoklu, 1994) şeklinde yapılabilir.

Her durumda yaratıcılığın içinde merak, imgelem, keşifler, özgünlük gibi öğeler vardır ve yaratıcı kişiliklerin diğer bireylerden farklı olarak yeni çözüm yolları üretebilen ve bu konular için sentez yapabilen, sıradan olaylara ve nesnelere farklı bakan bireyler olarak kendilerini özgünlükleri ile göz önüne çıkaran yönleri bulunmaktadır. (San, 1977). Bu farklılık çocukluktan itibaren kendini gösterir.

Özden'e göre yaratıcı çocukların özellikleri için şöyle bahsedilebilir;

- Risk alabilen, özgüveni yüksek
- Maceracı, enerjisi yüksek
- Merak duygusu son derece yüksek
- Şaka yapmayı seven
- Kendi ile barışık
- Sanat ve estetik ilgilere sahip

-Yenilikleri seven

-Ani davranışları olan (Özden, 1998).

Bu özelliklere sahip çocuklar öğrenmeye her an hazır durumda olurlar, potansiyellerini geliştirilebilmeleri açısından öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Yaratıcılığı destekleyen öğretmenler eşliğinde çocukların yeteneğine, isteğine, hazır bulunuşluluğuna ve kendilerine özgü fikirleri ile sanat eğitimi desteklenerek dış dünya ile iletişim kurabilen yaratıcı çocukların gelişimine fırsat sunulur.

Resim 1: Grup Öğrenci Çalışması

Resim 2: Bireysel Öğrenci Çalışması

Çocukların organik ve inorganik materyallerle çalışmalarını sağlayarak, bireysel düşüncelerini anlatmalarına fırsat vermek, estetik duygularını ve yaratıcılıklarını geliştirmek için ortam yaratmak ve yaratıcı sanatsal etkinlikler oluşturmak sanat eğitiminin amaçları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda sanat eğitimi sırasında kullanılan her materyal çocukların el göz koordinasyonlarının gelişmesinde, kavramlar ve sorunlar karşısında düşünmelerinde yardımcı olurken, grup çalışmaları da çocukların birlikte etkinlik yaparak işbirliği içinde uyum ile çalışmalarını sağlaması açısından yapılan bu araştırmada öğretmenlerin uyguladıkları sanat etkinlikleri tasam süreçlerinin önemini vurgulamaktadır.

Literatür incelendiğinde okul öncesi eğitimde okul öncesi öğretmenlerinin sanat ve yaratıcılık kavramlarına ilişkin çeşitli başlıklarda çalışmalarına rastlanmıştır. Tüm bu hususlar göz önüne alınarak araştırmanın problemini meydana getiren durum; okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinde tasarım sürecinin önemli olması nedeniyle, öğretmenlerin sınıflarında uyguladıkları sanat uygulamalarındaki tasarım süreçleri önemli görülmüştür. Bu nedenle, bu araştırmada okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinde tasarım sürecine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi bölümleri yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde uyguladıkları sanat etkinliklerinde gerçekleştirdikleri tasarım sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koyması açısından nitel araştırma yöntemine dayalı betimsel tarama modeli kullanmış bir çalışmadır. *“Nitel araştırmalarda veri analizi çeşitlilik yaratıcılık ve esneklik anlamına gelir. Her nitel araştırma farklı bir takım özellikler taşır ve veri analizinde bir takım yeni yaklaşımları gerektirir.”* *“Betimsel tarama modeli*

araştırmada toplanan verilerin, araştırma problemine ilişkin olarak neleri söylediği ya da hangi sonuçları ortaya koyduğu ön plana çıkmaktadır. Örneğin gözlenen bir ortamda nelerin olup bittiği, görüşülen bireylerinneleri söyledikleri, çalışılan dokümanların hangi bilgileri ortaya koyduğu betimleme yaklaşımına uygun sorulardır.” (Şimşek, H. ve Yıldırım, A. 2008: 221-222). Bu Nitel araştırmaya dayalı betimsel tarama modeli ile de elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip belirlenerek elde edilen bulgular yorumlanarak okuyuca sunulmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Sivas İl Milli Eğitim Müdürlüğü’ne bağlı okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile seçilmiş olan 27 okul öncesi öğretmeni araştırmanın çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

Araştırmanın katılımcılarının demografik bilgileri Tablo 1’de belirtilmektedir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Kadın	24
	Erkek	3
Mesleki Deneyim	0-5 yıl	1
	6-10 yıl	15
	10 yıl ve üstü	11
Yaş	20- 25 yaş	0
	26- 30 yaş	8
	31 yaş ve üstü	19
Öğrenim Durumu	Lisans	25
	Lisans Üstü	2
Çalışılan Kurum Türü	Bağımsız Anaokulu	20
	Anasınıfı	7
Çalışılan Yaş Grubu	3-4 yaş	2
	4-5 yaş	11
	5-6 yaş	14

Tablo 1’e bakıldığında çalışma grubunun 24’ü kadın, 3’ü erkektir. Yaş grupları incelendiğinde 8 öğretmen 26-30 yaş aralığında, 19 öğretmen 31 yaş ve üstü yaş aralığında bulunmaktadır. Öğrenim durumlarına göre 25 öğretmenin lisans mezunu ve 2 öğretmenin yüksek lisans mezunu olduğu gözlemlenmiştir. Mesleki kıdemler incelendiğinde, 1 öğretmenin 0 -5 yıl arasında, 15 öğretmenin 6 - 10 yıl arasında 11 öğretmenin 10 yıl ve üstü yıl arasında mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Çalışılan yaş grubu incelendiğinde 2 öğretmenin 3-4 yaş grubunda, 11 öğretmenin 4-5 yaş grubunda 14 öğretmenin 5-6 yaş grubunda görev yaptığı görülmüştür. Çalışılan kurum türü incelendiğinde 20 öğretmenin bağımsız anaokullarında 7 öğretmenin anasınıflarında çalıştığı saptanmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Öğretmenlerin sınıf içi sanat etkinliklerinde tasarım sürecine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla gerekli olan verileri toplamak için araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış

görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanırken araştırmmanın temel amacı ile ilgili kaynaklar taranmış, ilgili literatür taraması yapılmış, uzman görüşüne başvurularak yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. 7 açık uçlu sorudan oluşan “Okul öncesi dönemde uygulanan sanat etkinliklerinde tasarım sürecine ilişkin görüşme formu” hazırlanmıştır. Hazırlanan bu görüşme formu araştırmaya katılan katılımcılara uygulanmadan önce bir grup öğretmene ön uygulama yapılarak geçerliliği değerlendirilerek katılımcılara uygulanmıştır.

Araştırma pandemi dönemi tedbirleri kapsamında yüz yüze görüşme olarak yapılamamıştır. Bu bağlamda katılımcılarla telefon aracılığıyla araştırma hakkında bilgi verilerek katılımcılara görüşme formu iletilip görüşlerini form üzerinde soruları cevaplandırarak belirtmeleri istenmiştir. Görüşme sonuçları görüşme formuna kaydedilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlı kalmıştır.

Görüşmenin yazılı dokümanları incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin çözümlenmesinde nitel veri analizi yöntemlerinden “betimsel analiz tekniği” uygulanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde görüşme sorularına verilen cevapların analizi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2: Okul öncesi dönem öğrencileri için sanat etkinlikleri uygulaması neden gereklidir? Sorusuna ilişkin sonuçlar

Küçük kas gelişimi	12
El becerisi gelişimi	6
Hayal gücü	6
Kişisel gelişim	1
Yaratıcılık	9
Özgüven	2
Yetenek	1
Dikkat toplama	1
Estetik bakış açısı	2
Sanat gelişimi	3

Tablo 2’ye göre öğretmenlere “Okul öncesi dönem öğrencileri için sanat etkinlikleri uygulaması neden gereklidir?” sorusu sorulduğunda 12 katılımcı küçük kas gelişimi, 6 katılımcı el becerisi gelişimi, 6 katılımcı hayal gücü, 1 katılımcı kişisel gelişim, 9 katılımcı yaratıcılık, 2 katılımcı özgüven, 1 katılımcı yetenek, 1 katılımcı dikkat toplama, 2 katılımcı estetikbakış açısı, 3 katılımcı sanat gelişimi cevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında yer alan motor gelişimle ilgili kazanım ve göstergelerinden olan “Kazanım 4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Nesneleri toplar. Nesneleri kaptan kaba boşaltır. Nesneleri üst üste / yan yana / iç içe dizer. Nesneleri takar, çıkarır, ipe vb. dizer. Nesneleri değişik malzemelerle bağlar. Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesneleri kopartır/yırtar, sıkar, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.)” (Milli Eğitim Bakanlığı [Meb], 2013: 33) de bulgumuzu desteklemektedir.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

“Küçük motor kasların gelişimini desteklemek ve yaratıcı etkinlikler ortaya çıkarabilmek için çocukların özgüvenini desteklemektedir.”

“Estetik bakış açısının gelişmesi için önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı zaman da kaba ve ince motor gelişimi için de önemli. Çocuğun bir işi tamamlayana kadar dikkatini topkayarak bir ürün çıkarmasını da sağlıyor.”

“Hayal gücü estetik gibi kavramların kazanılıp geliştirilmesi, kendi başına bir ürün ortaya çıkarması ile motor becerilerinin geliştirilmesi için gereklidir.”

Tablo 3 : Okul öncesi dönem öğrencileri için sanat etkinlikleri uygulamaları nelerdir?” sorusuna ilişkin sonuçlar

Kesme-katlama-yapıştırma	20
Yuvarlama	2
Baskı	1
Boya malzemeleri	16
Kolaj	4
Doğal ve artık materyallerle tasarım	5
Duyu materyalleri(kil, oyun hamuru, seramik, tuz seremiği vb.)	8
Çocuk ruhuna hitap	1
Gezi-gözlem	1
Resim-müzik-bale	1

Tablo 3'e göre öğretmenlere “Okul öncesi dönem öğrencileri için sanat etkinlikleri uygulamaları nelerdir?” sorusu sorulduğunda 20 katılımcı kesme – katlama – yapıştırma, 2 katılımcı yuvarlama, 1 katılımcı katılımcı baskı, 16 katılımcı boya malzemeleri, 4 katılımcı kolaj, 5 katılımcı doğal ve artık materyallerle tasarım, 8 katılımcı duyu materyalleri(kil, oyun hamuru, seramik, tuz seremiği vb.), 1 katılımcı Çocuk ruhuna hitap, 1 katılımcı Gezi-gözlem, 1 katılımcı Resim-müzik-bale cevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında yer alan motor gelişimle ilgili kazanım ve göstergelerinden olan “Kazanım 4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Nesnelere toplar. Nesnelere kaptan kaba boşaltır. Nesnelere üst üste / yan yana / iç içe dizer. Nesnelere takar, çıkarır, ipe vb. dizer. Nesnelere değişik malzemelerle bağlar. Nesnelere yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, sıkar, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.)” (Meb, 2013: 33) de bulgumuzu desteklemektedir.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

“Boya çalışmaları Kes yapıştır çalışmalarını Yoğurma malzemeleri ile çalışmalar Gezi gözlem çalışmaları”

“Kesme yapıştırma, yırtma, boyama, kendi eliyle şekil verebileceği malzemelerle özgün ürünler ortaya çıkarabileceği, yaratıcılığı destekleyen etkinliklerdir”

“Boyama, doğal ve yapay ürünleri bir araya getirerek yeni bir ürün ortaya çıkarma, seramik hamuru, oyun hamuru gibi yoğurma malzemeleri ile yapılan çalışmalar, kesme ve katlama çalışmaları”

Tablo 4 : Yaptırmayı düşündüğünüz sanat etkinliği uygulamaları için tasarımlarınızın çıkış noktası nelerdir? sorusuna ilişkin sonuçlar

Yaratıcılık	5
El becerisi	1
Doğa ve çevre	1
Kazanımlar	6
Hayal gücü	3
Plandaki kavramlar	5
Çocukların yaş grubu	2
Çocukların ihtiyaçları	4
İnternet	3
Sanat eserleri	1
Var olan materyaller	1
Estetik	1
Çocukların fikirleri	4

Tablo 4’e göre öğretmenlere “Yaptırmayı düşündüğünüz sanat etkinliği uygulamaları için tasarımlarınızın çıkış noktası nelerdir?” sorusu sorulduğunda 5 katılımcı yaratıcılık, 1 katılımcı el becerisi, 1 katılımcı doğa ve çevre, 6 katılımcı kazanımlar, 3 katılımcı hayal gücü, 5 katılımcı plandaki kavramlar, 2 katılımcı çocukların yaş grubu, 4 katılımcı çocukların ihtiyaçları, 3 katılımcı internet, 1 katılımcı sanat eserleri, 1 katılımcı var olan materyaller, 1 katılımcı estetik, 4 katılımcı çocukların fikirleri cevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal ve duygusal gelişimle ilgili kazanım ve göstergelerinden olan “*Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)*” (Meb, 2013: 33) de bulgumuzu desteklemektedir.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

“Daha çok çocukların gelişimlerini hayal güçlerini destekleyecek ve yaratıcılıklarını geliştirecek destekleyen tasarımlar çıkış noktamız”

“Çizimlerini net anladığım ressamlar önceliğim oluyor, onun dışında materyalleri çocuklara sunuyorum ve onların hayal gücüne bırakıyorum, tıkanırları noktada ufak dokunuşlar çoğu zaman fikirler öne sürüyorum”

“Kazanım ve hedefler doğrultusunda çocukların eğlenerek öğrenmelerini sağlayacak yaratıcı etkinlikleri tercih ederim”

Tablo 5: Yaptıracağınız sanat etkinliği uygulamaları için tasarımlarınızda malzeme seçimini neye göre yapıyorsunuz? Sorusuna ilişkin sonuçlar.

Etkinlik türü	4
Sağlıklı	7
Artık malzeme	2
Yaş grubu	8
İlgi çekici olması	5
Doğal malzemeler	1
Çocukların duyularına hitap eden	1
Ekonomik	5
Kavramlar	1

Tablo 5'e göre öğretmenlere "Yaptıracağınız sanat etkinliği uygulamaları için tasarımlarınızda malzeme seçimini neye göre yapıyorsunuz?" sorusu sorulduğunda 4 katılımcı etkinlik türü, 7 katılımcı sağlıklı, 2 katılımcı artık malzeme, 8 katılımcı yaş grubu, 5 katılımcı ilgi çekici olması, 1 katılımcı doğal malzemeler, 1 katılımcı çocukların duyularına hitap eden, 5 katılımcı ekonomik, 1 katılımcı kavramlarcevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında, "kazanım" ve "gösterge" ler temel alınır. Programda çocukların gelişim özellikleri yaş gruplarına göre, kazanım ve göstergeler ise bütün olarak ele alınır. Gelişim özellikleri bilimsel çalışmalar dikkate alınarak üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiş olarak karşımıza çıkar. (Meb, 2013). Bu da bizim "Yaptıracağınız sanat etkinliği uygulamaları için tasarımlarınızda malzeme seçimini neye göre yapıyorsunuz?" sorumuzun bulgularından olan yaş grubunun önemini vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

"Malzeme seçerken öncelikle kullanılmayan, atık malzeme tercih ederim, doğaya katkı adına, kullanılabilir her türlü malzemeyi kullanmak isterim."

"Öncelikle malzemelerin çocuk sağlığını etkilemeyecek zarar vermeyecek olmasına, çocukların tek başına kullanabilecekleri malzemeler olmasına ve çocukların duyularına hitap etmesine dikkat ederim. Mesela farklı dokulu malzemeler farklı desenli veya farklı kokulu olacak şekilde belirlerim."

"Çocukların ilgi ve ihtiyaçları"

Tablo 6: "Tasarımlarınızda en çok kullandığınız teknikler nelerdir?" Sorusuna ilişkin sonuçlar.

Kesme katlama	15
Baskı	2
Kolaj	6
Yoğurma	2
Bovama cesitleri	7
İşbirliği	1
Gösterip yaptırma	4
Origami	2
Yaparak yaşayarak öğrenme	3

Deneme yanılma	2
Quiling	1
Yırtma yapıştırma	1
Soru cevap	4
Proje	1

Tablo 6'ya göre öğretmenlere "Tasarımlarınızda en çok kullandığınız teknikler nelerdir?" sorusu sorulduğunda 15 katılımcı kesme- katlama, 2 katılımcı baskı, 6 katılımcı kolaj, 2 katılımcı yoğurma, 7 katılımcı boyama çeşitleri, 1 katılımcı işbirliği, 4 katılımcı gösterip yaptırma, 2 katılımcı origami, 3 katılımcı yaparak yaşayarak öğrenme, 2 katılımcı deneme yanılma, 1 katılımcı quiling, 1 katılımcı yırtma yapıştırma, 4 katılımcı soru cevap, 1 katılımcı proje cevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında yer alan motor gelişimle ilgili kazanım ve göstergelerinden olan "Kazanım 4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Nesnelere toplar. Nesnelere kaptan kaba boşaltır. Nesnelere üst üste / yan yana / iç içe dizer. Nesnelere takar, çıkarır, ipe vb. dizer. Nesnelere değişik malzemelerle bağlar. Nesnelere yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, sıkar, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.)" (Meb, 2013: 33) de bulgumuzu desteklemektedir.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

"Kesme- yapıştırma, boyama, şekil verilebilen malzemeler, boyalar"

"Yırtma yapıştırma kolaj kesme yuvarlama yoğurma teknikleri"

"Deneme yanılma, yaparak yaşayarak öğrenme metotlarını uyguladım."

Tablo 7: "Tasarımlarınızın uygulanabilirliği için göz önünde bulundurduğunuz etkenler nelerdir?" Sorusuna ilişkin sonuçlar.

Bireysel farklılıklar	1
Hazırbulunuşluk düzeyi	5
Çocukların yaş grubu	14
Çocukların gelişim düzeyi	14
Hayal gücü	2
Çocukların ilgisi	6
Yaratıcılığı desteklemesi	2
Basit-anlaşılır olması	2

Tablo 7'ye göre öğretmenlere "Tasarımlarınızın uygulanabilirliği için göz önünde bulundurduğunuz etkenler nelerdir?" sorusu sorulduğunda 1 katılımcı bireysel farklılıklar, 5 katılımcı hazırbulunuşluk düzeyi, 14 katılımcı çocukların yaş düzeyi, 2 katılımcı hayal gücü, 6 katılımcı çocukların ilgisi, 2 katılımcı yaratıcılığı desteklemesi, 2 katılımcı basit ve anlaşılır olması cevabını vermişlerdir. Okul öncesi eğitim programında kazanım ve göstergelerin süreç boyunca, ihtiyaç duyuldukça farklı etkinliklerle birlikte yeniden ele alınmasını gerekebilmektedir. Böylece kazanımların gerçekleştirilebilmesi, pekiştirilebilmesi ve kalıcılığın sağlanabilmesi mümkün olabilir. Okul öncesi dönem çocukların hızlı gelişimi ve değişimi, öğrenmenin birikimli bir süreç

gerektirmesi çocukların gelişim düzeylerinin tasarımların uygulanabilirliği için önemini ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

“Basit olması çocukların anlayabileceği yapabileceği uygunluk ya olması yaş ve gelişim seviyelerine uygun olması ilgilerine yaratıcılıklarını destekleyen etkinlikleri”

“Çocukların ilgi ihtiyaçları Yaş guruplar Kazanım ve hedefler”

“En önemli unsur bir amaca hizmet etmeli eser, küçük bir çocuk baktığı zaman verilen mesajı anlayabilmeli ve çocukların dünyasına hayal gücüne hitap etmeli.”

Tablo 8: “Uyguladığımız tasarımların özgün olma durumu hakkında neler düşünüyorsunuz?” Sorusuna ilişkin sonuçlar.

Yüksek	13
Orta	10
Düşük	4

Tablo 8’e göre öğretmenlere “Uyguladığımız tasarımların özgün olma durumu hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu sorulduğunda 13 katılımcı yüksek düzeyde, 10 katılımcı orta düzeyde, 4 katılımcı düşük düzeyde olduğu cevabını vermişlerdir. Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında yer alan sosyal ve duygusal gelişimle ilgili kazanım ve göstergelerinden olan *“Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)”* (Meb, 2013: 33) de bulgumuzu desteklemektedir.

Öğretmenlerin bu konu hakkındaki görüşlerinden kesitler aşağıda sunulmuştur.

“Kesinlikle harika farklı ürünler ortaya çıkıyor, kesinlikle birbirinin aynı olmayan, özgün ürünler”

“Onlara gerekli malzemeyi verip kavramı açıkladığında zaten özgün tasarımlar çıkıyor”

Çok özgün olmadıklarını düşünüyorum.”

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin çocukları sanatla buluşturdukları etkinlikleri hazırlarken nasıl bir tasarım sürecine yer verdiklerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada; Öğretmenler sanat eğitimi uygulamalarının çocuklara küçük kas gelişimi, el becerisi gelişimi, hayal gücü, kişisel gelişim, yaratıcılık, özgüven, yetenek, dikkatli olma ve estetik bakış açısı gibi kazanımlar sağlaması sebebi ile gerekli olduğunu belirtmişlerdir.

Çocukluk döneminde verilen çok iyi programlanmış sanat eğitiminin, dış dünyayı daha iyi algılayan, yaratıcılığını kullanabilen, kendine güvenen, üretmeyi seven yeni ürünler ortaya çıkaran, öğrendiklerini çevresindeki insanlarla paylaşan bireyler yetiştirdiği düşünülmektedir (Ayaydın, 2010).

Öğretmenler uyguladıkları sanat etkinliklerinde kesme, katlama, yapıştırma, yoğurma ve her türlü boyama tekniklerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Çocuklar ne kadar çok farklı materyaller ve araç-gereç ile uygulamalar yaparsa o kadar yaratıcı ve özgün beceriler geliştirerek kendilerini bu şekilde en iyi ifade ettiği düşünülmektedir. Ancak sanatın uygulama süreci içerisinde temel olarak görülen el becerisi, sanat eğitiminin tanımı ve kapsamı açısından yeterli bir özellik değildir. Bir ürün ortaya koymanın yanısıra bu süreç içerisinde geçirilen tasarım aşaması düşüncesi ve kurgusuda bir o kadar

önemlidir. Çocuklar içinde söz konusu durum, ortaya çıkardıkları ürünler karşısındaki duygu, düşünce, tavırları ve yaklaşımları ürün kadar değerlidir. Bununla birlikte sadece zihinsel düşünceler, beceriler, tasarımlar yine ancak bir ürünle anlam kazanabilirler. Bu nedenle sanat eğitimi uygulama ve fikirler ile bir bütün olarak gelişir (Yolcu, 2004).

Tasarımlarının çıkış noktasını çocukların yaş grupları, ihtiyaçları, ilgileri ve planda yer alan kazanım ve kavramların oluşturduğunu, tasarım için kullandıkları malzemelerin sağlıklı, doğal, ekonomik, atık malzeme ve dikkat çekici olmasına özen gösterdiklerini, tasarımların uygulanabilirliğini çocukların gelişim özellikleri, bireysel farklılıkları, hazırbulunuşluk düzeyleri ve yaratıcılıklarının belirlediğini ifade etmiş ve tasarımların özgünlüğü aşamasında da çocukların yaratıcılıklarını kullanarak özgün ürünler ortaya çıkarmalarına fırsat tanınması yönünde görüş bildirmişlerdir.

Okul öncesi sanat eğitimi sürecinde çocukların algısal, zihinsel, duygusal ve fiziksel öğrenme becerilerini geliştirdikleri görülmektedir. Bu açıdan çocukların etkinlikleri gözlemlenerek etkinlikler üzerine konuşulup çocukların gelişimlerine katkı sağlanabilir. Etkinlik sırasında çocuklara müdahale etmekten kaçınılmalı ve yapıcı tavırlar içinde yapılan etkinlikte çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etme olanağı sunularak yaratıcılıklarının geliştirilmesine fırsat verip anlatım olanaklarının çeşitlendirilmesi adına anlattıklarının önemsendiğinin hissettirilmesi gerekir (Cox ve Watts, 2007). Bu bağlamda farklı malzemelerle, çeşitli renklerle ve çizgilerle yepyeni bir anlatım dili oluşturan özgün tasarımlar üreten yaratıcı ve heyecanlı çocuklar ile karşılaşması kaçınılmaz olacaktır.

Araştırmanın bulguları doğrultusunda; okul öncesi öğretmenlerine farklı sanat etkinlikleri özgün tasarımlar oluşturmaya yönelik eğitimler düzenlenebilir. Öğretmenler ile birlikte ailelerin ve çocukların görüşlerine yer verilerek özgün ürünlere yönelik çalışmalar da yapılabilir.

Bu araştırmanın sınırlılığı olarak, öğretmenlerin yalnızca araştırmacılar tarafından oluşturulan sorular hakkındaki görüşleri değerlendirilmiştir. Araştırmanın kapsamı genişletilerek, çalışma grubu sayısı artırılabilir. Okul öncesi eğitim bünyesinde yer alan sanat etkinlikleri çeşitliliğine yönelik çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

Artut, K. (2002). Sanat eğitimi. Anı Yayıncılık. Ankara.

Ayaydın, A. (2010). Okul öncesi dönemde görsel sanatlar eğitiminin bireye kazandırdığı değerler. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 12(1), 187-200.

Bozoklu, F. (1994). "Okulöncesi Çağındaki Dört, Bes, Altı Yas Grubu Çocukların Tercih Ettikleri Oyun Köşeleri Üzerine Yaratıcılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Cox, S. ve WATS, R. (2007). Teaching Art and Design, Continuum International Publishing, London.

İşler, A. (2020) Fotoğraf arşivinden, Bireysel ve Grup Öğrenci Çalışmaları

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2013). Okul öncesi eğitimi programı. Ankara

Öztürk, B. E. (2019). "Okulöncesi çocuk gelişiminde sanat eğitiminin yeri ve önemi", Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi, Trabzon

Özden, Y. (1998) Öğrenme ve Öğretme, Önder Matbaacılık, Ankara.

San, İ. (1977) Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara:

Tolstoy, L. N. (2004). Sanat nedir? (K. Demirkıran, Çev.). Şule Yayınları. İstanbul

Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel araştırmalar. Seçkin Yayıncılık. Ankara

Ulutaş, İ. Ve Ersoy, Ö. (2004). Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi.Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart 12,1 1-12.

Yolcu, E., (2004). Sanat Eğitimi Kuram ve Yöntemleri, Atlas Yayın Dağıtım, İstanbul.